

Observaties bij de publicatie van kennisgroepstandpunten

Op 30 maart 2023 heeft de Belastingdienst de website <https://kennisgroepen.belastingdienst.nl/> opengesteld. Op deze website vindt nu al bijna een jaar de publicatie van de kennisgroepstandpunten plaats. Eerder zijn ook al kennisgroepstandpunten naar buiten gekomen naar aanleiding van verzoeken op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en Wet open overheid (Woo).¹ Met de publicatie van relevante bestaande en nieuwe kennisgroepstandpunten komen er nieuwe vragen op, waarop het antwoord nog niet altijd bekend of duidelijk is. Hieronder een aantal observaties vanuit de Sectie Formeel Belastingrecht ten aanzien van (de publicatie van) de kennisgroepstandpunten.

1. Beroep op de kennisgroepstandpunten

Op basis van het vertrouwensbeginsel dan wel het gelijkheidsbeginsel kunnen belastingplichtigen, gelet op de jurisprudentie², een beroep doen op kennisgroepstandpunten. Dit kan in principe tot het moment dat de aanslag (of een andere relevante voor bezwaar vatbare beschikking) onherroepelijk vaststaat.

Er is onduidelijkheid over de ‘geldigheidsduur’ van de kennisgroepstandpunten. De wettelijke systematiek van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) voor de bekendmaking en intrekking - die bij formele beleidsbesluiten wel van toepassing is - is namelijk niet van toepassing op kennisgroepstandpunten. Dit is met name van belang voor de vraag in hoeverre ambtshalve vermindering mogelijk is met een beroep op de kennisgroepstandpunten. De regels voor ambtshalve vermindering - die zijn opgenomen in artikel 9.6 Wet IB 2001 en artikel 45aa van de Uitvoeringsregeling inkomstenbelasting (voor de Inkomstenbelasting) en paragraaf 23 van het Besluit Fiscaal Bestuursrecht (voor de overige belastingen) - zijn niet duidelijk ten aanzien van de mogelijkheden van ambtshalve vermindering bij kennisgroepstandpunten. Een voor de hand liggende verklaring hiervoor lijkt te zijn dat de regels omtrent ambtshalve vermindering nog dateren uit de tijd vóór de publicatie van de kennisgroepstandpunten. De staatssecretaris heeft begin 2023 – tijdens een symposium op de Universiteit Leiden – aangegeven dat hij nadenkt over de aanpassing van de regels in verband met (gepubliceerde) kennisgroepstandpunten. Echter heeft dit tot op heden nog niet geleid tot een aanpassing in wet- en regelgeving.

¹ De Wob is per 1 mei 2022 vervangen door de Woo.

² HR 9 april 2021, nr. 19/03791, ECLI:NL:HR:2021:439

Op basis van de ervaringen met de kennisgroepstandpunten en de signalen uit de praktijk constateren wij dat standpunten kunnen komen te vervallen en gewijzigd kunnen worden. Dit leidt tot onduidelijkheid, aangezien het voor belastingplichtigen niet altijd duidelijk is waarom een standpunt is komen te vervallen. Naar onze mening zou een beroep op een standpunt ingenomen kunnen worden vanaf het moment dat een standpunt is opgesteld tot het moment van intrekking, maar het is wenselijk dat hierover duidelijkheid wordt verschaft.

2. Afwijken van kennisgroepstandpunten

Kennisgroepstandpunten binden belastingplichtigen niet. Het is dus mogelijk dat belastingplichtigen een standpunt innemen dat afwijkt van een kennisgroepstandpunt. Uiteraard dient een ingenomen standpunt wel op zijn minst pleitbaar te zijn.³ Opgemerkt dient te worden dat het volgen van een andere positie dan die de inspecteur voorstaat niet per definitie betekent dat de ingenomen positie niet pleitbaar is.⁴ Het ingenomen standpunt dient via de reguliere regels met betrekking tot de verdeling van de bewijslast te worden onderbouwd. Een pleitbaar standpunt sluit een bestuurlijke boete uit.

Het afwijken van een kennisgroepstandpunt zal, indien de inspecteur van de afwijking op de hoogte is, mogelijk wel tot (additionele) vragen en uiteindelijk eventueel tot een fiscale correctie leiden (e.g. afwijking van aangifte bij aanslagregeling, naheffing, navordering). Een pleitbaar standpunt sluit naheffing of navordering namelijk niet (per definitie) uit. Het kan dus zo zijn dat een pleitbaar standpunt is ingenomen dat na toetsing door de rechter als materieelrechtelijk onjuist wordt gekwalificeerd. De fiscale correctie zal dan in stand blijven en doordat sprake is van een pleitbaar standpunt kan geen bestuurlijke boete worden opgelegd.⁵

3. Kennisgroepstandpunten en horizontaal toezicht

Onder horizontaal toezicht of afspraken die gelijkenissen vertonen met horizontaal toezicht is het gebruikelijk om voor discussie vatbare standpunten te melden. In de 'Leidraad Horizontaal Toezicht Fiscaal Dienstverleners' is voorgeschreven dat relevante fiscale standpunten die tot verschil van inzicht kunnen leiden, door de fiscaal dienstverlener met de Belastingdienst worden afgestemd voordat de aangifte wordt ingediend.⁶

³ Zie ook de toelichting op artikel 1 NOB Code of Conduct (laatstelijk gewijzigd 7 april 2022) en artikel 3 lid 3 van de NOB Tax Principles.

⁴ HR 11 juli 1984, 21 915, ECLI:NL:HR:1984:BH6683 (BNB 1984/268).

⁵ Paragraaf 4 lid 1 Besluit Bestuurlijke Boeten Belastingdienst.

⁶ 'Leidraad Horizontaal Toezicht Fiscaal Dienstverleners' (versie oktober 2022), p. 8, gepubliceerd op de website van de Belastingdienst.

Hiervan lijkt typisch sprake bij een verschil in het door de belastingadviseur, namens zijn cliënt, ingenomen standpunt ten opzichte van een kennisgroepstandpunt. Voor adviseurs die werken onder horizontaal toezicht of afspraken die gelijkenissen vertonen met horizontaal toezicht zal kennis van de kennisgroepstandpunten dus van groot belang zijn omdat zij gehouden zijn om afwijkende standpunten voorafgaand aan het indienen van de aangifte af te stemmen met de Belastingdienst.

4. Conclusie

Kennisgroepstandpunten binden belastingplichtigen en belastingadviseurs niet. Uiteraard geldt wel dat bij afwijking van een kennisgroepstandpunt, de ingenomen positie nog altijd wel pleitbaar moet zijn. De rechtsontwikkeling (in jurisprudentie of in wet- en regelgeving) is dynamisch en wijzigt voortdurend. Als NOB zouden we aandacht willen vragen om een verduidelijking van de formele aspecten van de kennisgroepstandpunten (e.g. hoe verhouden kennisgroepstandpunten zich tot de regels omtrent ambtshalve vermindering).

Voor belastingadviseurs geldt in algemene zin dat kennis van de kennisgroepstandpunten van belang is om cliënten goed en volledig te kunnen adviseren. Voor belastingadviseurs die onder horizontaal toezicht (of afspraken die gelijkenissen vertonen met horizontaal toezicht) werken, is kennis van kennisgroepstandpunten ook van groot belang om te onderkennen of ingenomen posities in vooroverleg moeten worden ingebracht. De praktijk zou daarom gebaat kunnen zijn bij een overzichtelijke weergave van de kennisgroepstandpunten, bijvoorbeeld per wetsartikel of onderwerp in plaats van enkel per belastingsoort. In deze overzichtelijke weergave zou tevens verwerkt kunnen worden gedurende welke periode een beroep kan worden gedaan op een ondertussen gewijzigd of vervallen kennisgroepstandpunt (e.g. zoals gewijzigde of vervallen wetten worden weergegeven op de website van de overheid).

Over de NOB

De Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB) is opgericht in 1954. We zijn de beroepsvereniging van universitair opgeleide belastingadviseurs in Nederland en behartigen de gemeenschappelijke belangen van onze leden. We staan voor een excellente beroepsuitoefening door het aanbieden van opleidingen voor onze leden, het toepassen van onze code of conduct en de handhaving daarvan via onafhankelijk tuchtrecht. We vormen de brug tussen leden en maatschappij door de inzet van de bij onze leden aanwezige (praktijk)kennis over de volle breedte van het fiscale terrein. Deze kennis zetten we in om een bijdrage te leveren aan het maatschappelijke debat over belastingen.

